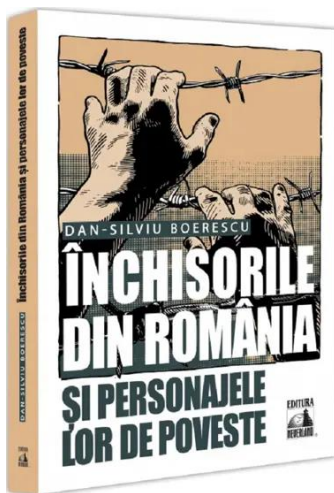

comunității. În plus, interviurile de istorie orală integrate în text adaugă o dimensiune umană, îmbogățind astfel perspectiva asupra subiectului și oferind o voce directă celor afectați de evenimentele discutate. Astfel, volumul confirmă abilitățile de cercetător ale autorului.

Andrei-Flavius Petruț*

Dan-Silviu Boerescu, *Închisorile din România și personajele lor de poveste*, București, Editura Neverland, 2024, 368 p.

DOI:10.62838/amsh-2024-0030

Dan-Silviu Boerescu este un scriitor, jurnalist și editor român cunoscut pentru lucrările sale din domeniul istoriei, culturii și gastronomiei. De-a lungul carierei sale a scris numeroase cărți care abordează subiecte variate, de la istoria monarhiei românești la povești despre personaje celebre din România. Acesta adoptă un stil narativ accesibil și captivant, îmbinând istoria documentată cu relatări anecdotice și elemente de mitologie urbană. Cărțile sale sunt potrivite pentru cititorii care își doresc informații istorice prezentate într-o manieră plăcută, fără un limbaj academic excesiv. De cele mai multe ori optează pentru un stil prietenos, aproape conversațional, ceea ce face ca lectura să fie relaxantă și captivantă, uneori chiar introduce expresii familiare sau comparații surprinzătoare, care aduc un aer modern textului său. Deși cărțile sale sunt bazate pe cercetare, Boerescu își permite interpretări personale și ipoteze asupra unor evenimente sau personaje. Nu prezintă doar informații brute, ci le analizează într-un mod original, oferind adesea un unghi nou asupra unor teme deja bine cunoscute.

Astfel, Dan-Silviu Boerescu este un autor prolific, cunoscut pentru lucrările sale de popularizare a istoriei, motiv pentru care, în cartea sa *Închisorile din România și personajele lor de poveste*, el explorează universul carceral românesc, de la începuturile sale medievale până în perioada modernă și comunistă, aducând în prim-plan figuri legendare, criminali celebri, victime ale represiunii și torționari nemiloși. Cartea este antrenantă pe alocuri de mituri

* Ph.D. Candidate, Babeș-Bolyai University Cluj-Napoca, petrut.flavius@yahoo.com

urbane sau de relatări istorice, de cele mai multe ori preluate din surse scrise și orale despre fenomenul penitenciarelor autohtone, cât și despre *actorii* lor de poveste. Din această poveste neagră au rămas doar amintirile deținuților, amintiri care au fost analizate într-o bună parte de autorul nostru, deoarece acesta a vrut să prezinte mai mult decât familia lexicală a termenului de *închisoare*, ci în special istorisirile aparte ale acestui fenomen, romanțate sau nu, dincolo și dincoace de limita verosimilului.

În ceea ce privește structura lucrării și tema sa, cartea este structurată în mai multe povestiri, unele culese din mitologia populară, iar altele cercetate, motiv pentru care autorul îmbină istoria cu elemente de folclor urban și anecdote despre viața în închisori. Probabil, ce este cu adevărat impresionant la această carte este faptul că nu se prezintă o continuitate în povești, ci doar o fluizidizare lină a tuturor personajelor care au trecut pragul acestor locuri negre. Cartea nu este un tratat academic, ci o lucrare destinată publicului larg, motiv pentru care această lucrare pare mai degrabă o colecție de anecdote, decât o analiză istorică profundă, așa că nu toate informațiile sunt însoțite de surse clare, ceea ce poate de cele mai multe ori ridica semne de întrebare asupra veridicității unor anumite relatări. Aceasta se încadrează în genul non-ficțiune istorică, având însă și accente de reportaj jurnalistic și narativ. Nu există o structură academică, ci mai degrabă o succesiune de episoade tematice, menite să ilustreze complexitatea acestui univers.

Cartea analizează privarea de libertate a unor personaje emblematice, cum ar fi Corneliu Coposu, Iuliu Maniu, Arsenie Boca, Elisabeta Rizea, banditul Serdaru sau Paul Goma. Sfinți, bandiți sau torționari, criminali în serie, teroriști, victime ale represiunii comuniste, cu toții au ajuns, indiferent de natura socială sau de scopul lor final, să împartă aceeași celulă și să fie *frați de consoartă*, în închisori precum Gherla, Aiud, Jilava, Văcărești sau Malmaison. Un capitol aparte este dedicat experimentului Pitești, considerat una dintre cele mai dure metode de tortură psihologică din lume. Se descriu metodele utilizate de regimul comunist pentru a distruge identitatea prizonierilor politici, transformându-i în torționari ai propriilor colegi de celulă. Această lucrare începe cu o secțiune despre limbajul specific din închisori și expresiile care au intrat în cultura populară. Sunt analizați termeni precum *mititica* (pentru închisoare) sau *răcoare* ca sinonim pentru detenție. De asemenea, Boerescu explorează superstițiile și miturile din închisori, de la credința că anumite locuri sunt bântuite, până la ritualurile de inițiere ale deținuților, precum și anumite povești îngrozitoare despre tortura din spatele gratiilor. Se pune accentul pe o poveste individualizată pentru fiecare celulă în parte, iar unii actanți la

poveste și-au construit propria lor *închisoare* mentală, în timp ce alții au evadat sau unii au murit încercând, neavând nici o șansă să vadă lumina din spatele fortăreței.

Lucrarea oferă o perspectivă amplă asupra istoriei penitenciarelor din România și a personajelor care le-au populat, motiv pentru care o să încerc să îmi îndrept atenția asupra unor anumiți factori care mi-au atras atenția. Fiind un amalgam de povestiri și mituri populare îmi este foarte greu să îmi focusez atenția asupra unui rezumat pe capitole, deoarece acestea lipsesc, în locul lor primează scurte istorisiri sau relatări istorice. În următoarele rânduri am să realizez o incursiune a ceea ce mi-a deschis noi orizonturi de gândire, prezentând succint istoria unor personaje, despre a căror existență cunoștințele mele erau infime sau deloc prezente.

Primul personaj care mi-a atras atenția a fost renumitul bandit Iorgu Serdaru. Iorgu Serdaru a fost un tâlhar notoriu din România secolului al XIX-lea, cunoscut pentru jafurile și spargerile sale din anii 1870. Una dintre cele mai faimoase fapte ale sale a avut loc în ianuarie 1878, când, împreună cu complici deghizați în polițiști, a jefuit-o pe doamna Mumulenu, o persoană din înalta societatea, furând sume semnificative de bani. Fiind considerat o figură sfidătoare a epocii a lăsat un bilet semnat la locul faptei, menționând că a făcut un împrumut forțat de la victimă. Interesant pentru această epocă este că acest emblematic hoț i-a atras atenția lui Mihai Eminescu, care fascinat i-a dedicat o baladă intitulată *Marele Vestit Banditul Serdaru*. În cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, bandiții sau criminalii cunoscuți apăreau frecvent în presă sau erau personaje în romane populare. În ciuda faptelor comise, nu de puține ori exista o admirație pentru acești răufăcători. Atitudinea de cele mai multe ori a fost una ambivalentă, pe de o parte era indignarea, dar și uimirea, dată fiind ingeniozitatea tâlharului care și-a câpătat reputația jefuind o doamnă din lumea bună, vară primară cu mama lui Ion Luca Caragiale. În ciuda faimei sale și a numeroaselor încercări de evadare, Serdaru a fost în cele din urmă încarcerat, fiind prezentat în istoria României ca un simbol al sfidării autorităților și a spiritului rebel al vremii sale.

Un alt aspect care mi-a stârnit interesul din această lucrare a fost închisoarea Malmaison, situată pe Calea Plevnei din București care reprezintă un simbol al represiunii politice din România secolului XX. Inițial clădirea a fost construită în secolul al XIX-lea, în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, servind drept cazarmă pentru trupele de cavalerie. În perioada interbelică, clădirea a găzduit diverse instituții militare, inclusiv un tribunal militar și o școală de aplicație pentru arma chimică. După Al Doilea Război Mondial, odată cu instaurarea regimului comunist, Malmaison a fost

transformată într-un centru de detenție și anchetă al Securității, destinat în special elitelor politice și culturale, celor considerați *dușmani de clasă*. Autorul ne arată că printre personalitățile încarcerate la Malmaison s-au numărat Iuliu Maniu, lider al Partidului Național Țărănescu, Corneliu Coposu, secretarul său personal și numeroși membri ai grupului de rezistență intelectuală. Se pune accentul pe faptul că deținuții erau supuși unor condiții inumane, interogatorii brutale și torturi menite să-i forțeze să mărturisească acțiunile împotriva regimului. Boerescu subliniază faptul că închisoarea Malmaison rămâne un martor tăcut al unei perioade întunecate în istoria României, amintind de sacrificiile celor care au luptat pentru libertate și o viață mai bună.

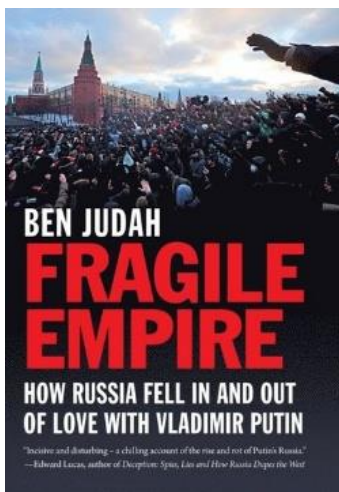
Din seria celor mai de groază criminali din istoria Bucureștiului, autorul îl aduce în plim-plan pe vestitul student la Medicină Veterinară, caracaleanul Ion Râmaru. A fost unul dintre cei mai notorii criminali în serie, fiind responsabil pentru uciderea a patru femei și atacarea altor peste zece. Acțiune desprinsă parcă din serialele americane, modul său de operare era deosebit de brutal. Ataca femeile pe timp de noapte, adesea în condiții meteorologice nefavorabile, folosind un topor pentru a le lovi. Capturarea sa a fost rezultatul uneia dintre cele mai ample anchete din istoria României, iar în timpul procesului a fost diagnosticat cu tulburări mentale, însă acest fapt nu l-a scutit de pedeapsa capitală, fiind condamnat la moarte și executat prin împușcare la 23 octombrie 1971. Un aspect și mai tulburător al acestui caz este legătura cu tatăl său, Florea Râmaru. În vara anului 1944, Bucureștiul a fost scena a patru crime similare, victimele fiind femei atacate în propriile locuințe în timpul nopților ploioase. După moartea lui Florea Râmaru s-a descoperit că amprentele sale corespundeau cu cele găsite la locurile crimelor din 1944, sugerând că și el a fost un criminal în serie. Această descoperire a ridicat întrebări cu privire la o posibilă predispoziție genetică spre comportamentul criminal în familia Râmaru. Cazul lui Ion Râmaru rămâne unul emblematic în criminologia românească, ilustrând complexitatea factorilor psihologici care pot contribui la dezvoltarea comportamentului deviant.

De asemenea, destul de importantă este și posibila prezență a închisorii CIA din România. În perioada de după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, Agenția Centrală de Informații a Statelor Unite (CIA) a implementat un program global de detenție și interogare a suspectilor de terorism. În cadrul acestui program, au fost create așa-numitele *black sites* și anume centre de detenție secrete situate în diverse țări, inclusiv în România. Conform investigațiilor și rapoartelor internaționale, România a găzduit un astfel de centru de detenție secret al CIA, cunoscut sub numele de

black. În această locație, suspectii de terorism au fost deținuți și supuși unor metode dure de interogare, considerate de multe organizații pentru drepturile omului drept tortură. Un exemplu notabil este cel a lui Abd al-Rahim al-Nashiri, suspectat de implicare în atacul asupra navei USS Cole din 2000. Al-Nashiri a fost deținut în centrul din România între anii 2003-2005, perioadă în care a fost supus unor tratamente inumane. Cazul închisorii secrete a CIA din România evidențiază complexitatea și dilemele morale asociate luptei împotriva terorismului la nivel global. De asemenea, subliniază importanța transparenței, responsabilității și respectării drepturilor omului, chiar și în contexte de securitate națională și internațională.

În concluzie, stilul narativ al autorului îmbină rigoarea istorică cu o prezentare accesibilă, făcând ca subiectele complexe să fie ușor de înțeles pentru un public larg. Prin intermediul acestei lucrări, Boerescu reușește să ofere o perspectivă cuprinzătoare asupra istoriei carcerale a României, evidențiind atât aspectele întunecate, cât și pe cele care au contribuit la formarea mitologiei populare. Cartea este recomandată atât specialiștilor în istorie, cât și cititorilor interesați de poveștile mai puțin cunoscute ale trecutului românesc, fiind o lectură ușoară care reușește să îi atragă atenția cu fiecare filă întoarsă.

Luminița-Antoaneta Apostol*

Ben Judah, *Fragile Empire*, Newhaven și Londra, Yale University Press, 2013, 379 p.

DOI:

Cartea jurnalistului britanic de politică externă Ben Judah se adresează atât publicului larg, interesat să înțeleagă particularitățile contemporane ale vieții sociale, culturale și politice din Federația Rusă în regimul președintelui Vladimir Putin, dar și istoricilor, oamenilor de stat sau specialiștilor în relații internaționale.

În pofida complexității subiectelor abordate și a detaliilor prezentate pe parcursul cărții, expunerea acestora este făcută într-un stil ușor de

* Master's Student, Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, luminitaapostol497@yahoo.com